

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/201/2022
Identifikačné číslo spisu: 2218203302
Dátum vydania rozhodnutia: 20.03.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Radoslav Svitana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:2218203302.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Štátny fond rozvoja bývania, Bratislava, Lamačská cesta 8, IČO: 31 749 542, zastúpeného GARAJ & Partners s.r.o., Bratislava, Jozefská 3, IČO: 35 951 125, proti žalovaným: 1/ Y. D., narodený XX. W. XXXX, O., Y. XXXX/X, 2/ W. D., narodená XX. W. XXXX, B. D., B. D.Á. XXX/X, 3/ Y. D., narodený XX. W. XXXX, B. D., B. D. XXX, 4/ X. D., narodený XX. O.E. XXXX, B. D., B. D.J. X, o zaplatenie 69.072,52 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 17Csp/110/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 25. mája 2022 č. k. 10CoCsp/28/2021-611, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Dunajská Streda (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 9. októbra 2020 č. k. 17Csp/110/2018-569 vo výroku I. uložil žalovanému 1/ povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 69.072,52 eura spolu so zmluvnými úrokmi vo výške 3 % ročne zo sumy 30.536,57 eura od 17. marca 2018 do zaplatenia, s úrokmi z omeškania vo výške 9 % ročne zo sumy 30.536,57 eura od 17. marca 2018 do zaplatenia a s nákladmi spojenými s uplatnením pohľadávky vo výške 682,25 eura, to všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku; vo výroku II. žalobu vo zvyšnej časti, t. j. voči žalovaným 2/ až 4/ zamietol; vo výroku III. priznal žalobcovi proti žalovanému 1/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %; vo výroku IV. priznal žalovaným 2/ až 4/ proti žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí.

1.1. Súd prvej inštancie vychádzal zo skutkových zistení, že žalobca ako veriteľ uzavrel dňa 18. apríla 2005 so žalovanými 1/ a 2/ ako dlžníkmi a so žalovanými 3/ a 4/ ako ručiteľmi podľa ich ručiteľského vyhlásenia zmluvu o poskytnutí podpory vo forme úveru, na základe ktorej bola žalovaným 1/ a 2/ poskytnutá podpora vo forme úveru vo výške 33.193,92 eura na prestavbu rodinného domu s dobou splatnosti 30 rokov. Žalovaní 1/ a 2/ sa dostali do omeškania s platením mesačných splátok úveru, a to k

1. februára 2010 s úhradou až 14 splátok, preto žalobca listom zo dňa 22. februára 2010 odstúpil od zmluvy v zmysle jej bodu 8.4 (odstúpenie všetci žalovaní riadne prevzali). Po odstúpení od zmluvy boli vykonané úhrady na žalovanú pohľadávku celkovo vo výške 7.560 eur. Právne súd prvej inštancie uzavrel, že nejde o zmluvu spotrebiteľskú, keďže žalobca nespĺňa pojmové znaky dodávateľa ako subjektu spotrebiteľských právnych vzťahov a poskytnutý úver nie je v zmysle § 1 ods. 3 zákona č. 129/2010 Z. z. spotrebiteľským úverom. Činnosť, ktorú štátny fond rozvoja bývania vykonáva, nemožno kvalifikovať ako obchodnú alebo podnikateľskú, nakoľko nespĺňa všetky jej taxatívne vymedzené pojmové znaky. Žalobca ako právnická osoba zriadená zákonom je účelový fondom, ktorý v zmysle legálnej definície pojmu spotrebiteľská zmluva v § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka nespĺňa pojmové znaky dodávateľa, teda zmluva o poskytnutí podpory uzatvorená medzi žalobcom a žalovanými podľa právneho názoru súdu nie je spotrebiteľskou zmluvou v zmysle § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka.

1.2. Ďalej dospel súd prvej inštancie s odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/164/2020 k záveru, že napriek skutočnosti, že zmluva uzavretá medzi stranami nemala spotrebiteľský charakter, nároky z nej je potrebné posudzovať podľa ustanovení Občianskeho zákonníka (vrátane nárokov po odstúpení od zmluvy). Žalobca pri poskytovaní podpory vo forme úverov nevykonáva podnikateľskú ani obchodnú činnosť, jeho činnosť nie je podnikaním (§ 2 ods. 1, ods. 2 Obchodného zákonníka). V danom prípade žalobca poskytoval podporu (i vo forme poskytnutia úveru) na základe a za podmienok, upravených v osobitnom prepise, ktorým bol zákon č. 607/2003 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania. Tento prepis vo svojich ustanoveniach komplexne upravoval všetky podmienky (§ 5 až § 12), za ktorých bol fond oprávnený poskytovať o. i. úvery, vrátane vymedzenia podstatných náležitostí uzavretej zmluvy o poskytnutí podpory. Poskytnutú podporu musel žiadateľ čerpať iba v súlade s podmienkami zákona č. 607/2003 Z. z. a zmluvne dohodnutými podmienkami. Podpora z fondu sa poskytovala len špecifickej skupine žiadateľov za zákonom stanovených podmienok, ktoré boli pre žiadateľa priaznivejšie než podmienky, za ktorých by si vedel obstarat' finančné prostriedky na kapitálovom trhu (t. j. za iných než komerčných podmienok). Nešlo tu teda o úverovú zmluvu uzatváranú podľa § 497 a nasl. Obchodného zákonníka. Ani v samotnej zmluve si strany nedohodli, že ich záväzkový vzťah sa bude spravovať Obchodným zákonníkom (§ 262 Obchodného zákonníka).

1.3. Vzhľadom na uvedené súd prvej inštancie posúdil právny úkon odstúpenia žalobcu od zmluvy vykonaný listom zo dňa 22. februára 2010, vrátane jeho účinkov tak, že odstúpením od zmluvy sa táto zrušila od počiatku (s účinkami ex tunc) podľa § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a preto boli strany povinné si vydať navzájom poskytnuté plnenia podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení (§ 457 Občianskeho zákonníka). Pri tomto nároku pritom žalobcovi začala plynúť odo dňa nasledujúceho po účinnosti jeho odstúpenia od zmluvy (podľa predložených doručeníek marec - apríl 2010) dvojročná subjektívna a trojročná objektívna lehota na uplatnenie nároku na súde podľa § 107 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba na uplatnenie nároku žalobcu preto na základe uvedeného uplynula najneskôr v období marec - apríl 2013. Pokiaľ teda žalobca podal predmetnú žalobu až v júli 2018, urobil tak dlho po uplynutí premlčacej doby, a preto súd žalobcovi premlčaný nárok voči žalovaným 2/ a 4/, ktorí vzniesli námietku premlčania, nemohol priznať a žalobu voči nim zamietol. (Vo vzťahu k žalovanému 1/ súd žalobe vyhovel z dôvodu, že zástupca žalobcu na pojednávaní dňa 9. októbra 2020 požiadal, aby súd vo vzťahu k žalovanému 1/ rozhodol rozsudkom pre zmeškanie a súd mal za to, že boli splnené procesné podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie vo vzťahu k žalovanému 1/; výrok I., ktorým bolo žalobe vo vzťahu k žalovanému 1/ vyhovené nebolo predmetom odvolacieho ani dovolacieho konania.)

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Trnave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 25. mája 2022 č. k. 10CoCsp/28/2021-611 vo výroku I. zastavil konanie voči žalovanému 3/, vo výroku II. rozhodol, že vo vzťahu žalobcu a žalovaného 3/ žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania, vo výroku III. potvrdil napadnuté výroky II. a IV. rozsudku súdu prvej inštancie vo vzťahu k žalovanej 2/ a žalovanému 4/ a vo výroku IV. priznal žalovanej 2/ a žalovanému 4/ voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Zastavenie konania voči žalovanému 3/ zdôvodnil vyhlásením konkurzu na jeho majetok (toto rozhodnutie nebolo dovolaním napadnuté).

2.1. Potvrdzujúci výrok vo vzťahu k žalovaným 2/ a 4/ odvolací súd zdôvodnil - zhodne so súdom prvej

inštalácie a s odkazom na ustanovenie § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) - tým, že žalobcom uzavreté zmluvy pri realizácii podpory štátu v oblasti bytovej politiky nemajú charakter spotrebiteľskej zmluvy v zmysle ustanovenia § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Citujúc viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu SR ďalej konštatoval, že komplexnú úpravu poskytovania podpory vo forme úveru Fondom upravoval výlučne osobitný predpis, ktorým bol zákon č. 607/2003 Z. z. Aplikáciu ustanovení Obchodného zákonníka si nedohodli zmluvné strany ani v samotnej zmluve. Ak sa potom práva žalobcu na vrátenie úveru nespravovali Obchodným zákonníkom, bolo ich potrebné podľa odvolacieho súdu posudzovať podľa všeobecnej právnej úpravy, ktorou boli ustanovenia Občianskeho zákonníka, a to vrátane „zániku“ práva domôcť sa plnenia v dôsledku vznesenia námietky premlčania. Ak osobitný predpis (v danom prípade zákon č. 607/2003 Z. z.) nemal blanket na použitie Obchodného zákonníka, bolo potrebné použiť základný predpis občianskeho práva, a to Občiansky zákonník. V dôsledku toho odstúpením od zmluvy sa zmluva od počiatku zrušila (§ 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka) a jednotlivým účastníkom zmluvy vznikla povinnosť vydať si navzájom, či si plnili (§ 457 Občianskeho zákonníka), teda ich vzájomné nároky sa dostali do právneho režimu bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka.

2.2. Vo vzťahu k žalovanému 4/ odvolací súd doplnil, že išlo o samostatný nárok vyplývajúci z ručiteľského záväzku, ktorý bol obsiahnutý priamo v zmluve uzatváranej medzi žalobcom ako veriteľom a žalovanými 1/ a 2/ ako dlžníkmi a podpísanej aj žalovaným 4/, a to v čl. VII. zmluvy, z ktorých obsahu jednoznačne, vyplýva, že zmluvné strany sa dohodli na zabezpečení poskytnutej podpory ručením žalovaných 3/ a 4/. Ak záväzkový vzťah vzniknutý medzi veriteľom a dlžníkom podliehal režimu Občianskeho zákonníka, riadi sa aj ručenie ustanoveniami Občianskeho zákonníka (§ 546 a nasl. Občianskeho zákonníka). Na žalobcom uplatnené nároky zo zrušenej zmluvy (z dôvodu platného odstúpenia) sa aj podľa odvolacieho súdu vzťahovala dvojročná subjektívna a trojročná objektívna premlčacia doba v zmysle § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Odvolací súd podľa neho nesprávne právne posúdil otázku, či právny vzťah založený medzi žalobcom ako veriteľom a jeho dlžníkmi z titulu zmluvy o poskytnutí podpory vo forme úveru je spotrebiteľskou zmluvou, alebo sa jedná o čisto obchodnoprávny vzťah. Za nesprávne právne posúdenie zo strany odvolacieho súdu považoval dovolateľ predovšetkým názor, že podmienky pre poskytovanie podpory vo forme úveru zo ŠFRB boli komplexne upravené v zákone č. 607/2003 Z. z., a teda, že zmluva o poskytnutí podpory vo forme úveru uzavretá medzi žalobcom a žalovanými nie je úverovou zmluvou uzatváranou podľa § 497 a nasl. Obchodného zákonníka. Podľa dovolateľa v ustanovení § 12 a ani v žiadnom inom ustanovení zákona č. 607/2003 Z. z. nebolo uvedené to najpodstatnejšie, čo charakterizuje zmluvu, v danom prípade úverovú zmluvu, resp. zmluvu o poskytnutí podpory vo forme úveru, a to záväzok veriteľa poskytnúť na požiadanie peňažné prostriedky a záväzok dlžníka vrátiť poskytnuté prostriedky a zaplatiť úroky (o vrátení pojednáva predmetný zákon len v § 13 - povinnosť vrátiť prostriedky pri ich neoprávnenom použití alebo zadržaní a v § 15 - povinnosť vrátiť nevyčerpanú časť podpory). V § 12 zákona č. 607/2003 Z. z. sú upravené len ďalšie náležitosti zmluvy o úvere popri náležitostiach obsiahnutých v § 497 Obchodného zákonníka. O žiadnom ustanovení zákona č. 607/2003 Z. z. nie je možné povedať, že by bolo základným ustanovením obsahujúcim všetky podstatné časti zmluvy.

3.1. Podľa dovolateľa zákonodarca zjavne nezamýšľal komplexnú úpravu zmlúv o poskytnutí podpory v zákone č. 607/2003 Z. z., ale naopak predpokladal použitie všeobecnej normy. Tou je v prípade zmluvy o poskytnutí podpory vo forme úveru § 497 a nasl. Obchodného zákonníka. V Občianskom zákonníku nie je upravený žiadny zmluvný typ, ktorého podstatným častiam by obsahovo zodpovedala zmluva o poskytnutí podpory vo forme úveru. Keďže zákon č. 607/2003 Z. z. neobsahoval ani len definíciu úveru, pri uzatváraní zmlúv o poskytnutí podpory nebolo možné postupovať len podľa samotného zákona č. 607/2003 Z. z. Vždy musel byť súčasne aplikovaný aj iný právny predpis - v prípade podpory vo forme úveru musel byť tým predpisom Obchodný zákonník, resp. ustanovenia § 497 a nasl. Obchodného zákonníka ako lex generalis upravujúci poskytovanie úverov. To má za následok, že právny vzťah zo zmluvy o poskytnutí podpory vo forme úveru je v súlade s § 261 ods. 6 písm. d) Obchodného zákonníka tzv. absolútnym obchodom a musí sa spravovať Obchodným zákonníkom. Ani odkazy v zmluve na použitie Občianskeho zákonníka z nej nemôžu urobiť zmluvu zakladajúcu právny vzťah

občianskoprávnej povahy.

3.2. Rozdielnosť rozhodovania tejto otázky Najvyšším súdom SR videl dovolateľ v tom, že zatiaľ, čo vo veci vedenej pod sp. zn. 8Cdo/64/2019 (na ktorú poukázal aj odvolací súd v tomto konaní) najvyšší súd rozsudkom zo dňa 23. septembra 2020 dovolanie žalobcu zamietol, v iných - avšak analogických - veciach vedených napr. pod sp. zn. 5Cdo/170/2018, 8Cdo/9/2019, 7Cdo/199/2019 alebo 4Cdo/14/2021 uznesením zrušil rozsudky krajských súdov, príp. aj okresných súdov a vec im vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd by podľa dovolateľa nerušil rozhodnutia súdov nižšieho stupňa, keby mal za to, že aplikácia ustanovení Občianskeho zákonníka na zmluvu o poskytnutí podpory bola správna. Keby mal za to, že treba aplikovať Občiansky zákonník, ako to urobili sudy nižšieho stupňa, nemohol by ich rozhodnutia zrušiť a vec im vrátiť na ďalšie konanie, ale musel by dovolanie zamietnuť (podobne ako rozhodol vo veci sp. zn. 8Cdo/64/2019). Keďže však dovolanie zamietnuté nebolo a došlo k zrušeniu rozsudku súdu prvého stupňa aj odvolacieho súdu, je z toho možné vyvodiť, že daný senát najvyššieho súdu nepovažoval aplikáciu ustanovení Občianskeho zákonníka na zmluvu o poskytnutí podpory (a na odstúpenie od tejto zmluvy) za správnu. Implicitne potom z toho vyplýva názor, že na zmluvu o poskytnutí podpory vo forme úveru zo ŠFRB treba aplikovať ustanovenia Obchodného zákonníka.

4. Žalovaní sa k dovolaniu žalobcu nevyjadрили.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) poznamenáva, že v priebehu dovolacieho konania bol vyhlásený konkurz na majetok žalovaného 1/ (uznesením Okresného súdu Trnava zo 16. októbra 2023 č. k. 23OdK/227/2023-12). Keďže však rozsudok súdu prvej inštancie voči žalovanému 1/ mal povahu rozsudku pre zmeškanie a nebol napadnutý odvolaním ani dovolaním (predmetom dovolacieho konania bol len vzťah medzi žalobcom a žalovanými 2/ a 4/), vyhlásenie konkurzu na majetok žalovaného 1/ nevyvolalo v dovolacom konaní žiadne účinky.

6. Najvyšší súd ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je prípustné a je potrebné ho odmietnuť.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 421 ods. 1 písm. a), písm. b), písm. c) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v

nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Aby na základe dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť, len ak sú splnené uvedené predpoklady (po prijatí záveru o prípustnosti dovolania).

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP je relevantná právna otázka, ktorá už bola dovolacím súdom riešená, pri jej riešení ale nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu preto, lebo jeho jednotlivé senáty zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich rozdielnom rozhodovaní. Dovolateľ namietal rozdielnosť rozhodovania dovolacieho súdu o právnej otázke, či právny vzťah založený medzi žalobcom ako veriteľom a jeho dlžníkmi z titulu zmluvy o poskytnutí podpory vo forme úveru je spotrebiteľskou zmluvou, alebo sa jedná o čisto obchodnoprávny vzťah, keď vo veci vedenej pod sp. zn. 8Cdo/64/2019 dovolací súd dovolanie žalobcu zamietol, v iných analogických veciach vedených pod sp. zn. 5Cdo/170/2018, 8Cdo/9/2019, 7Cdo/199/2019 alebo 4Cdo/14/2021 dovolací súd uznesením zrušil rozsudky krajských súdov, príp. aj okresných súdov a vec im vrátil na ďalšie konanie.

13. Dovolateľom označené rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/106/2018, 5Cdo/170/2018, 8Cdo/9/2019, 7Cdo/199/2019, 4Cdo/14/2021 riešili výlučne otázku, či právny vzťah založený medzi žalobcom ako veriteľom a jeho dlžníkmi z titulu zmluvy o poskytnutí podpory vo forme úveru je spotrebiteľskou zmluvou, so záverom (zhodným s rozhodnutím vo veci 8Cdo/64/2019), že nejde o spotrebiteľskú zmluvu, a preto rozsudky súdov nižších inštancií, ktoré vychádzali z opačného právneho záveru (vychádzali z toho, že ide o spotrebiteľskú zmluvu) zrušili z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia. Ani jedno z týchto rozhodnutí dovolacieho súdu sa však nezaoberalo otázkou, či sa na predmetný zmluvný vzťah (vrátane nárokov spojených s odstúpením od zmluvy a premĺčania nárokov) vzťahuje Občiansky zákonník alebo Obchodný zákonník. K tejto otázke sa zo žalobcom citovaných rozhodnutí vyjadril najvyšší súd explicitne len v rozsudku z 23. septembra 2020 sp. zn. 8Cdo/64/2019, pričom uviedol (ako to citoval aj žalobca v dovolaní), že „v danej veci nevznikol obchodnoprávny vzťah, keďže komplexnú úpravu poskytovania podpory vo forme úveru fondom upravoval výlučne osobitný predpis, ktorým bol zákon č. 607/2003 Z. z.; práva žalobcu na vrátenie úveru (titulom zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie - ako následku odstúpenia žalobcu od zmluvy o poskytnutí podpory) bolo preto potrebné posudzovať podľa všeobecnej právnej úpravy, ktorou boli ustanovenia Občianskeho zákonníka“. Z tohto právneho názoru vychádzal v tu posudzovanej veci súd prvej inštancie aj odvolací súd.

14. To, že dovolací súd vo veciach vedených pod sp. zn. 4Cdo/106/2018, 5Cdo/170/2018, 8Cdo/9/2019, 7Cdo/199/2019, 4Cdo/14/2021 rozhodol procesne iným spôsobom (zrušením rozsudkov a vrátením vecí) než vo veci vedenej pod sp. zn. 8Cdo/64/2019 (zamietnutím dovolania) nemá nič spoločné s tým, ako (a či) posudzoval otázku, ktorá bola podstatná pre rozhodnutie odvolacieho súdu v tu rozhodovanej veci. To, že dovolateľ „implicitne“ vyvodil z citovaných zrušujúcich rozhodnutí dovolacieho súdu, že tam konajúce senáty mali v úmysle aplikovať na predmetnú zmluvu o poskytnutí podpory ustanovenia Obchodného zákonníka, je len ničím nepodložená domnienka dovolateľa. Je potrebné ešte raz zdôrazniť, že v citovaných zrušujúcich rozhodnutiach najvyššieho súdu bolo jediným dôvodom zrušenia rozsudkov nižších súdov to, že posudzovali predmetný právny vzťah ako spotrebiteľský, kým dovolací súd dospel k záveru, že nejde o spotrebiteľský zmluvný vzťah. K prípadnej aplikácii Obchodného zákonníka sa tam konajúce senáty vôbec nevyjadrovali. Podobne rozhodoval tu

konajúci senát najvyššieho súdu v ostatnom čase vo veciach vedených pod sp. zn. 1Cdo/106/2022 a 1Cdo/166/2022 - zrušil rozhodnutia nižších súdov výlučne z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia predmetného zmluvného vzťahu ako spotrebiteľského, ale k otázke, či sa má tento zmluvný vzťah spravovať Obchodným zákonníkom sa nevyjadroval (a ani nemohol, pretože túto otázku neriešili ani nižšie súdy, teda nešlo o otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu).

15. Otázkou aplikácie Občianskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka (ako *lex generalis* popri zákone o Štátnom fonde rozvoja bývania), resp. presnejšie otázkou posúdenia žalobcom uplatneného nároku ako nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 457 Občianskeho zákonníka v dôsledku odstúpenia od zmluvy podľa § 48 Občianskeho zákonníka a s premlčacou dobou podľa § 107 Občianskeho zákonníka (ako to v tu rozhodovanej veci posúdili súdy nižšej inštancie) sa však výslovne zaoberal rozsudok najvyššieho súdu z 23. septembra 2020 sp. zn. 8Cdo/64/2019, s nasledovnými závermi: „Samotná skutočnosť, že zmluva o poskytnutí podpory nemala charakter spotrebiteľskej zmluvy, nemohla automaticky viesť k záveru o jej čisto obchodnoprávnom charaktere s potrebou aplikácie noriem obchodného práva na premlčanie nárokov z nej plynúcich. Žalobca pri poskytovaní podpory vo forme úverov nevykonáva podnikateľskú, ani obchodnú činnosť, a teda ho nemožno považovať za podnikateľa v zmysle § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka. Jeho činnosť preto podnikaním nie je (§ 2 ods. 1 Obchodného zákonníka). V danom prípade žalobca poskytoval podporu (i vo forme poskytnutia úveru) na základe a za podmienok, upravených v osobitnom predpise, ktorým v danej veci bol zákon č. 607/2003 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania (ďalej len „Fond“). Tento prepis vo svojich ustanoveniach komplexne upravoval všetky podmienky (§ 5 až § 12), za ktorých bol Fond oprávnený poskytovať o. i. úvery, vrátane vymedzenia podstatných náležitostí uzavretej zmluvy o poskytnutí podpory. Poskytnutú podporu musel žiadateľ čerpať iba v súlade s podmienkami zákona č. 607/2003 Z. z. a zmluvne dohodnutými podmienkami. Je potom zrejmé, že Fond pri poskytovaní podpory vo forme úveru neuzatváral zmluvu podľa ustanovení Obchodného zákonníka. V danej veci tak nešlo o typický úver v zmysle § 497 a nasl. Obchodného zákonníka, ale o úver, poskytovaný na základe osobitného predpisu, ktorým bol zákon č. 607/2003 Z. z., a to za podmienok v ňom uvedených a bližšie špecifikovaných v samotnej zmluve, ktorej náležitosti rovnako upravoval tento predpis. Nešlo teda o úverovú zmluvu uzatváranú podľa § 497 a nasl. Obchodného zákonníka. Aplikáciu ustanovení Obchodného zákonníka si potom nedohodli zmluvné strany ani v samotnej zmluve (§ 262 Obchodného zákonníka). Ak osobitný predpis (v danom prípade zákon č. 607/2003 Z. z.) nemal blanket na použitie Obchodného zákonníka, bolo potrebné použiť základný predpis občianskeho práva, a to Občiansky zákonník.“

16. K rovnakým záverom došiel dovolací súd aj v uznesení z 26. augusta 2020 sp. zn. 8Cdo/164/2020, kde - napriek tomu, že zrušil rozsudky nižších súdov, ktoré právny vzťah založený zmluvou o poskytnutí podpory kvalifikovali ako spotrebiteľský vzťah - výslovne uviedol (a odôvodnil), že aj keď zmluva uzavretá medzi stranami nemala spotrebiteľský charakter, nároky z nej je potrebné posudzovať podľa ustanovení Občianskeho zákonníka (vrátane nárokov po odstúpení od Zmluvy). Obe rozhodnutia - sp. zn. 8Cdo/64/2019 aj sp. zn. 8Cdo/164/2020 boli známe už v čase rozhodovania odvolacieho súdu v tu posudzovanej veci a v čase spísania dovolania dovolateľom. Následne bolo stanovisko o potrebe aplikovať Občiansky zákonník ako *lex specialis* (popri zákone o Štátnom fonde rozvoja bývania, ktorý predstavuje *lex generalis*) prevzaté aj v uznesení najvyššieho súdu z 22. augusta 2023 sp. zn. 2Cdo/326/2021, ako aj v uznesení z 30. októbra 2023 sp. zn. 9Cdo/176/2022.

17. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je však tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

18. V zmysle vyššie uvedeného dovolací súd preto uzatvára, že právna otázka, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a to otázka posúdenia žalobcom uplatneného nároku ako nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 457 Občianskeho zákonníka v dôsledku odstúpenia od zmluvy podľa § 48 Občianskeho zákonníka a s premlčacou dobou podľa § 107 Občianskeho zákonníka, resp. opačne (ako to formuloval dovolateľ v dovolaní) otázka, či je daný právny vzťah vzťahom obchodnoprávnym, bola v čase rozhodovania odvolacieho súdu a podania dovolania riešená dovolacím súdom jednotne, dovolaciemu súdu nie je známe žiadne odlišné rozhodnutie dovolacieho súdu v tejto otázke, preto nie je naplnený predpoklad prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP.

19. Aj keď dovolateľ prípustnosť dovolania vyvodil výlučne z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c) CSP, dovolací súd je viazaný iba vymedzením právnej otázky, ktorú považuje dovolateľ za nesprávne rozhodnutú, a nie určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Podľa nálezu I. ÚS 51/2020 dovolanie bude prípustné aj vtedy, ak napríklad dovolateľ prípustnosť odôvodnil odklonom od ustálenej praxe najvyššieho súdu, no najvyšší súd zistí, že v skutočnosti nejde o odklon, ale o nejednotnosť takejto praxe. Je teda povinnosťou najvyššieho súdu skúmať aj iné dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, aj keď ich dovolateľ výslovne neoznačil tým - ktorým písmenom citovaného ustanovenia (III. ÚS 7/2023). V zmysle uvedeného dovolací súd v tu posudzovanej veci preskúmal prípustnosť dovolania nielen z pohľadu dovolateľom citovaného ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c) CSP, ale aj podľa § 421 ods. 1 písm. a), písm. b) CSP.

20. K prípadnej aplikácii ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP je potrebné uviesť, že súdy nižších inštancií v predmetnom spore rozhodli v súlade s vyššie citovanými závermi rozhodnutí dovolacieho súdu sp. zn. 8Cdo/64/2019 a sp. zn. 8Cdo/164/2020, preto nemožno konštatovať odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a teda ani prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Napokon dovolanie nie je prípustné ani podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, keďže z vyššie uvedeného vyplýva, že otázka nastolená dovolateľom bola už v čase vydania napadnutého rozsudku odvolacieho súdu riešená dovolacím súdom (so zhodným záverom, že nejde o obchodnoprávny vzťah a je teda potrebné popri zákone o Štátnom fonde rozvoja bývania aplikovať ako lex generalis Občiansky zákonník).

21. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

22. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.